

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรมสามารถสะท้อนเหตุการณ์ แนวคิด และสภาพสังคม ให้แก่ผู้อ่านได้ นักประพันธ์ที่ดีและรับผิดชอบต่อสังคมจะเขียนสิ่งที่จะสะท้อนความเป็นจริงในสังคมออกมา นอกเหนือไปจากให้ความบันเทิง

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้สนับสนุนสิ่งเหล่านี้ไว้ดังนี้

วรรณคดีแสดงให้เห็นถึงชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ และในขณะที่เขียนก็ยังสามารถที่จะสักคเอาแก่นแท้ของสังคมนั้นออกมาให้เห็นได้ นักประพันธ์ที่ดีก็คือ นักประพันธ์ที่พยายามเสาะหาสัญลักษณ์และความหมายที่แท้จริงของสังคมของตน แล้วนำมาแสดงออกในวิธีการที่ชี้ให้เห็นว่า เขามีความสนใจและรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ๆ อย่างแท้จริง งานประพันธ์แบบนี้จึงมีคุณค่าเพียงเป็นเรื่องบันเทิงเริงรมย์ แต่เป็นสิ่งที่จะกระตุ้นปัญญาความนึกคิดให้แก่ผู้อ่าน มีคุณค่าในทางการศึกษา

นิมิตร ภูมิदार เป็นนักเขียนที่สนองและสนับสนุนความคิดนี้เป็นอย่างดี เพราะงานเขียนทั้งนวนิยายและเรื่องสั้นในช่วง พ.ศ. 2511 - 2524 ของเขานั้น มีลักษณะเด่นและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งในแง่ที่เสนอแนวคิดสร้างสรรค์สังคม เน้นแนวคิดเรื่องการศึกษา ระบบราชการ การทำมาหากิน ศาสนา การเมือง และเศรษฐกิจในชนบท โดยใช้ประสบการณ์ถ่ายทอดและสะท้อนปัญหาของครู ชาวไร่ ชาวนา และข้าราชการในชนบท ในแนวที่เป็นกลาง ชื่อจริงใจ และไม่จมจุ่มกับชีวิต

ลักษณะเด่นดังกล่าวมานี้เป็นผลให้งานเขียนของ นิมิตร ภูมิदार ได้รับความนิยมยกย่องในระดับชาติ ปรากฏผลงานที่ได้รับรางวัลในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ครั้งนี้

1. แคว้นครุฑวายุคแปก ได้รับรางวัลดีเด่น ประเภทนวนิยาย ประจำปี 2517
2. สร้อยทอง ได้รับรางวัลชมเชยประเภทนวนิยาย ประจำปี 2518
3. เรื่องสั้นชนบท ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทหนังสือสำหรับเด็ก ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ประจำปี 2519
4. คนเผ่าदान ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทนวนิยาย ประจำปี 2522

คุณค่าของหนังสือดังกล่าว มีส่วนผลักดันให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้ใช้หนังสือของนิมิตร ภูมิदार เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา¹ เช่นเรื่อง หนุมชานา สร้อยทอง และสายลมเสียงขอ หนังสือกลุ่มนี้สมควรจะมีในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้อ่านเพราะมีประโยชน์ในแง่ประเพณีอารมณและทวีปัญญา มีแนวการเขียนและเนื้อเรื่องในทางส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น มีลักษณะไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม มีความรู้ มีคติ และมีสาระประโยชน์² แม้ในวงการวรรณกรรมระหว่างประเทศ นวนิยายของนิมิตร ก็ได้รับการแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นเพื่อเผยแพร่เรื่องราวเอกลักษณ์ของการต่อสู้และการทำมาหากินของชาวชนบท นวนิยายดังกล่าวได้แก่ สร้อยทอง ทองนาสะเพื่อน และ สาวชาวไร่

การตระหนักถึงคุณค่าต่าง ๆ ทั้งจากเหตุผลส่วนตัวและจากนักวิจารณ์ระดับชาติ จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษางานของนักเขียนผู้นี้ และวิเคราะห์ตามทฤษฎีโครงสร้างอย่างละเอียด โดยมุ่งหวังที่จะเผยแพร่คุณค่าต่าง ๆ ในงานของนักเขียนผู้นี้ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในวงวรรณกรรมไทย เพราะงานเขียนทั้งหมดของ

¹หนังสืออ่านนอกเวลา คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือว่ากิจกรรมการเรียนเกี่ยวกับหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนตามหลักสูตร.

²คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดหนังสือเรียนสำหรับเลือกใช้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2526 (กรมวิชาการ : กระทรวงศึกษาธิการ), หน้า 179.

เขาเกิดจากการอุทิศตนและสติปัญญาโดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านรับรู้ เข้าใจ และร่วมมือกันแก้ไข ปัญหาในชนบทเท่าที่จะทำได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของงานเขียนกับชีวประวัติของ นิมิตร ภูมิदार
2. เพื่อวิเคราะห์งานเขียนในค่านโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก กลวิธีการประพันธ์ และการใช้ภาษา
3. เพื่อประเมินคุณค่าของงานเขียนในค่านเนื้อหา แนวคิด และศิลปะการประพันธ์

สมมติฐานของการวิจัย

งานเขียนของ นิมิตร ภูมิदार สะท้อนชีวิตชนบทที่ให้คุณค่า เนื้อหาสาระ แนวความคิด เสนอสภาพ และเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมชนบทส่วนใหญ่ โดยเฉพาะระบบการศึกษา ระบบราชการ การทำมาหากิน รวมทั้งความแตกต่างในเรื่องโอกาสของคนในสังคมเมืองและสังคมชนบท จึงนับเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่า และแนวทางการพัฒนาสังคมชนบทของไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด เป็นการวิจัยจากเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมผลงานของนักเขียนผู้นี้จากแหล่งค้นคว้าดังต่อไปนี้คือ หอสมุดแห่งชาติ สถาบันวิทยบริการ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักพิมพ์บรรณกิจ

การวิจัยทั้งหมดเป็นการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างของนวนิยายเท่าที่รวบรวมได้ 34 เรื่อง เรื่องสั้นจำนวน 137 เรื่อง (รวมพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อนรวม 12 เล่ม) ทั้งนี้ผู้วิจัยมิได้รวมงานเขียนเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ที่ยังมีได้ตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม รายชื่องานเขียนที่ทำวิจัยทั้งหมดปรากฏอยู่ในแม่บทที่ 2 ของวิทยานิพนธ์นี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนของการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาชีวประวัติ และรวบรวมผลงานจากการสัมภาษณ์และจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานเขียนของ นิมิตร ภูมิदार
3. วิเคราะห์โครงสร้างของงานเขียนในค่านรูปแบบ เนื้อหา กวีวิธีการ ประพันธ์ รวมทั้งคุณค่าที่มีต่อสังคมชนบท
4. สรุปและเรียบเรียงผลของการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบลักษณะเด่นและคุณค่าของงานเขียนของ นิมิตร ภูมิदार
2. ทำให้ทราบคุณค่าของงานเขียนของ นิมิตร ภูมิदार ในด้านเสนอสภาพ และปัญหาสังคมชนบท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย